

Grace Blakeley: Coronaviruskrisen är politisk

[Ur [Jacobin magazine](#), 19 mars 2020. Grace Blakeley är forskardocent vid IIPR (Institute for Public Policy Research), Storbritanniens ledande progressiva tankesmedja. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

2008 sa dom till oss att inte ”politiserar” kraschen. Resultatet blev tio år med åtstramningar. Coronaviruskrisen kommer att omforma ekonomin på ett djupgående sätt – nu är det dags att föra fram socialistiska argument om vilket svaret ska bli.

Förra gången vi stod inför en kris som var tillnärmelsevis lika allvarlig som den vi kommer att möta, var 2008, när det internationella banksystemet började falla samman under tyngden av sina egna överdrifter.

När den amerikanska regeringens beslut att låta Lehman Brothers gå under försatte finansmarknaderna i fritt fall, insåg världens ledare att det var dags att ta sig i kragen. Först gav de biljontals dollar i kortsiktig likviditet (i själva verket kortsiktiga lån) till världens största banker, men insåg snabbt att bankerna inte bara saknade likviditet (hade slut på kontanter) utan också var insolventa (absolut inte kunde betala sina skulder). Då backade de upp sina finanssystem med räddningsaktioner där staterna blev stora aktieägare i många av världens största finansinstitutioner.

Under de följande åren vidtog många länder skattetekniska stimulansåtgärder i syfte att begränsa den finansiella härdsmltans inverkan på den verkliga ekonomin. Inledningsvis genomförde både USA och Storbritannien stora stimulansprogram, vars mål var att suga upp förlusten av jobb och förhindra den sorts nedåtgående keynesianska spiral som gav oss den Stora depressionen. Men det var Kina som räddade den globala ekonomin från en ny depression med ett stimulanspaket värt nästan 20% av BNP när det var som störst. Enorma statliga investeringar skyddade både den kinesiska ekonomin och dess största handelspartners ekonomier.

Men inom kort bytte regeringar över hela världen kurs. I Europa drabbades PIIGS (Portugal, Italien, Irland, Grekland och Spanien) av en statsskuldskris, som var ett försenat svar på 2008 års finansiella härdsmlta bland de länder vars valutapolitik var begränsad av euromedlemskapet. Trojkan – EU-kommissionen, Europeiska centralbanken och Internationella valutafonden – påtvingade länder som Grekland hårda åtstramningsåtgärder i utbyte mot räddningsaktioner. Storbritannien följde efter och genomdrev ett djupgående åtstramningsprogram, trots att det absolut inte fanns några tecken på en statsskuldskris för den brittiska regeringen.

Varför denna plötsliga omsvängning? Redan från början hade högern och vänstern stridit om hur 2008 skulle tolkas. Många inom vänstern trodde självbelåtet att finanskrisen skulle ge vind i seglen på deras varningar om att den finansialiserade kapitalismen var inneboende ohållbar. Högern, som till en början hade skrämmts av den globala finanskrisens karaktär, förde snabbt fram sin egen tolkning. Det som hände 2008 var inte bara en kris för det internationella finanssystemet, utan det var en kris som hade orsakats av slösaktiga regeringar som spenderade för mycket pengar på samhällsservice.

I Storbritannien, som hade vant sig vid Thatchers ”sunda förnuft” att en regering bara kan använda så mycket som den drar in i skatter, gav berättelsen om åtstramningar de konservativa segern vid valen 2010. Sedan dess har 120.000 människor dött som ett direkt eller indirekt resultat av den åtstramningspolitik som regeringen genomförde. Vår ekonomi har stagnerat under nästan ett decennium, och under större delen av de senaste 10 åren har både löner och produktivitet legat stilla. Som ett resultat av det har åtstramningarna till och med misslyckats utifrån sina egna förutsättningar – statsskulden är idag högre i procentuell andel av BNP än den var 2010.

I kölvattnet på finanskrisen spred de konservativa medvetet en felaktig bild för att vinna parlamentariskt på en av de värsta kriser som någonsin hade drabbat den globala ekonomin. Labourpartiet var inte mycket bättre – och utlovade som svar på Torybudskapets framgångar bara lindrigare åtstramningar och kontrollerad invandring. De makthavandes svar på krisen hade slagits fast.

Nu när coronaviruskrisen utvecklas sitter högern vid makten, och de kräver att journalister, medborgare och till och med sjukvårdstjänstemän ställer sig bakom den bild regeringen ger. Att ifrågasätta regeringens politik – vare sig det handlar om penningpolitik, lagstadgad sjuklön eller socialbidrag – är att ”politiserar” en kris för den offentliga sjukvården.

Tanken att coronaviruskrisen kan ”politiserar” vill göra gällande att den inte redan är en i sig själv politisk händelse. Virusutbrottet var förstås en naturlig – och att döma av forskning från Gates Foundation förutsägbar – händelse. Om vi ska undvika ännu en lektion i katastrofkapitalism från högerens sida, måste vi inse den sannolika effekt som denna kris kommer att få på vår ekonomi och förbereda oss i linje med det.

Paniken över coronaviruset har redan börjat påverka finansmarknaderna: S&P, Dow Jones, FTSE och många andra index har alla fallit kraftigare än 2008. De sjunkande aktiepriserna återspeglar att investerarna inser, att när arbetarna stannar hemma, gränserna stängs och både konsumtion och investeringar kollapsar så är den globala ekonomin på väg in i en djup lågkonjunktur. Efter ett decennium med ökande företagsskulder är den stora oron att minskande företagsinkomster kommer att orsaka en störtflod av företagskonkurser som skulle kunna hota några av de finansiella institutionerna

Så långt är det ungefär som en vanlig lågkonjunktur. Men det finns en del stora skillnader mellan den kris vi står inför nu och den som följde på finanskrisen 2008. Efter 2008 förlorade många sina hem och många förlorade sina arbeten. Lidandet var stort och inte begränsat till samhällets sämst lottade. Men med coronarecessionen är de ekonomiska riskerna mycket mer individualiserade och mycket allvarigare, i synnerhet för Storbritannien.

Många människor – i synnerhet i London där viruset har drabbat allra mest allvarligt – kommer inte att kunna betala sina hyror eller räkningar med bara drygt 94 pund i veckan – den lagstadgade sjuklönen som står till buds för de som tvingas till karantän. Egenföretagare, de med nolltimmarsavtal och de i gigekonomin kanske inte ens är berättigade till den lagstadgade sjuklönen.

Dessutom kommer människor utan fast anställning att drabbas av en dramatiskt minskad mängd arbete när företag slutar handla, folk slutar konsumera och allmänna utrymmen sakta stängs ner. Även om de inte tvingas till karantän så står de som är utan en stabil inkomst – alla grupperna ovan plus frilansare, småföretagare och arvodesanställda – inför att omedelbart och varaktigt förlora sina

inkomster.

Efter ett decennium av åtstramningar är hushållens besparingar farligt låga. 2017 var det första året sedan 1987 som hushållen gjorde av med mer pengar än de tjänade, och täckte skillnaden med nya lån och genom att utnyttja sina besparingar. Det finns mer än 8 miljoner hushåll i Storbritannien som redan kämpar med någon sorts skuldproblem.

Med höga hyror, höga transportkostnader och stagnerande löner gick Storbritannien genom en kostnadskris redan innan coronaviruset slog till. Hur ska familjer förväntas klara av ännu mer minskade löner när bankerna fortsätter att kräva avbetalningar på skulderna, hyresvärdarna fortsätter att kräva hyra och elbolag, vattenbolag och liknande fortsätter att kräva betalning?

Centralbankerna är också mycket mer begränsade än i kölvattnet till 2008. Valutapolitiken är redan extremt fri – räntorna har sänkts så mycket de kan utan att komma in på det farliga området med negativ ränta. Man skulle kunna fortsätta med kvantitativa lättnader, men det fanns redan innan krisen tecken på att det gav allt mindre avkastning att skapa mer pengar. USA:s riksbank har redan erbjudit 1,5 biljoner dollar i kortsiktiga lån till finanssektorn, och inte ens det har dämpat paniken.

Vartenda ett av dessa problem är politiskt. Alla dessa frågor – från låg lön till hög skuld till avsaknaden av en kraftfull penningpolitik – härrör ur handlingar från tidigare regeringar, och det är bara den nuvarande regeringen som kan ta itu med dem. Det kommer inte att räcka med allmänna ekonomiska stimulansåtgärder av den sort som skisserades i Rishi Sunaks budget förra veckan, tillsammans med kvantitativa lättnader.

Regeringen måste införa riktat stöd till familjer som blir av med sina inkomster på grund av coronaviruskrisen. Alternativet är att antingen få se hur folk ignorerar regeringens råd att isolera sig och sprider viruset ännu mer, eller följer rådet för att inom några månader upptäcka att de tvingas bort från sina hem eller går i konkurs. Det är ingen slump att de som ropar ”politisering” inte står inför detta val.